

Jaarverslag 2017

Stg. Passend Onderwijs
Brabantsewal PO,
te Bergen op Zoom

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

INHOUDSOPGAVE

	<u>Pagina:</u>
<u>Bestuursverslag:</u>	
Algemene informatie	1
Belangrijke kenmerken van het gevoerde beleid	4
Financiële informatie	12
Treasurybeleid	14
Continuïteitsparagraaf	14
Verslag RvT	19
Verslag OPR	21
<u>Jaarrekening:</u>	
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	24
Balans per 31 december 2017, vergelijkende cijfers per 31 december 2016	28
Staat van baten en lasten 2017, vergelijkende cijfers 2016	29
Kasstroomoverzicht 2017, vergelijkende cijfers 2016	30
Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	31
Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	34
Bestemming van het resultaat	38
Gebeurtenissen na balansdatum	39
Verbonden partijen	40
Verantwoording subsidies	41
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	42
Niet uit balans blijvende rechten en verplichtingen	45
Ondertekening door bestuurders en toezichthouders	46
<u>Overige gegevens:</u>	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	48

Brabantse Wal

Samenwerkingsverband passend onderwijs

Bestuursverslag 2017

SWV PO3001 – Primair Onderwijs

Vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 5 juni 2018
Goedgekeurd door de Raad van Toezicht op 7 juni 2018

1. Algemene Informatie

Inleiding

In dit bestuursverslag wordt aandacht besteed aan de (financiële) activiteiten van Stichting Passend Onderwijs Brabantsewal in het kalenderjaar 2017. Dit bestuursverslag is vastgesteld op 5 juni 2018 door het Algemeen Bestuur en goedgekeurd op 7 juni 2018 door de Raad van Toezicht.

Jaarrekening

De in dit verslag opgenomen jaarrekening 2017 van Stg. Passend Onderwijs Brabantsewal is opgesteld door Dyade Onderwijsbedrijfsvoering B.V. in samenwerking met Infinite Financieel. Deze jaarrekening is gecontroleerd door accountantskantoor Astrium.

Missie en visie

Samenwerkingsverband Brabantse Wal PO vertaalt de landelijke doelstelling van Passend Onderwijs in de volgende missie:

Elk kind krijgt de ondersteuning die zorgt voor een optimale en ononderbroken ontwikkeling, waarbij de leerling zich goed voelt en met respect en waardering wordt behandeld. Het onderwijs in ons samenwerkingsverband biedt ieder kind een onderwijsplaats die past bij zijn ondersteuningsbehoefte. Dit onderwijs vindt zoveel mogelijk dicht bij de leefomgeving van het kind plaats en wordt verzorgd door leerkrachten die het onderwijs voortdurend afstemmen op de behoeften van de leerling. Ouders van leerlingen zijn tevreden over de kwaliteit van het onderwijs, de ondersteuning en de plaatsing van hun kind.

Welke ontwikkelingen vinden wij belangrijk, hoe ziet de toekomst eruit en welke ambities hebben we? Onze missie wordt gerealiseerd op basis van de visie bestaande uit:

1. Alle scholen voldoen aan de eisen van het basisarrangement van de inspectie en leveren een bijdrage aan de ontwikkeling van de leerlingen tot volwaardige leden van de maatschappij.
2. Alle scholen hebben de met het samenwerkingsverband afgestemde basisondersteuning op orde.
3. Elke leerling krijgt een onderwijsaanbod afgestemd op zijn onderwijsbehoefte. Indien nodig hoort daar persoonlijke ondersteuning en/of gezinsondersteuning bij. We hanteren een integrale benadering en werken samen met de gemeenten voor de ondersteuning op zorg en in het gezin.
4. Intern begeleiders en leerkrachten vertalen (evt. samen met het samenwerkingsverband) de ontwikkelingsmogelijkheden van de leerling in haalbare onderwijs- en ondersteuningsdoelen met een handelingsgericht karakter.
5. Leerlingen kunnen, indien nodig, onderwijs volgen op een school voor Speciaal Onderwijs (SO) of Speciaal Basisonderwijs (SBO); plaatsing op één van deze scholen is, indien mogelijk, tijdelijk van aard.
6. Leerkrachten kunnen het effect van hun eigen handelen onderzoeken en zo nodig aanpassen. Vernieuwend in dit opzicht is dat de ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband grotendeels bestaat uit deskundigheidsbevordering van de leerkrachten en intern begeleiders.
7. Ouders worden betrokken bij het onderwijsproces vanuit hun verantwoordelijkheid, betrokkenheid en ervaringsdeskundigheid.
8. Het samenwerkingsverband houdt een efficiënte en functionele ondersteuningsstructuur in stand, die tot uiting komt in de basis-, breedte- en diepteondersteuning.
9. Het samenwerkingsverband zoekt proactief de dialoog met regionale partners op het gebied van onderwijs, welzijn en jeugdbeleid.
10. De financiële inrichting van het samenwerkingsverband treft een balans tussen de financiering van de basisondersteuning, de breedte-ondersteuning en de diepte-ondersteuning. Het streven is dat door verhoging van het niveau van basisondersteuning minder diepte-ondersteuning noodzakelijk zal zijn.

Juridische structuur

De rechtspersoon van het bevoegd gezag is een stichting. De Stichting Passend Onderwijs Brabantsewal is op 30 oktober 2013 opgericht en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Breda onder dossiernummer 59150874.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium²
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Organisatiestructuur en personele bezetting

In het samenwerkingsverband werken reguliere basisscholen, het speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs uit de regio West-Brabant samen, te weten de scholen uit gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht en Steenbergen. Het samenwerkingsverband heeft twee personeelsleden in dienst, zijnde de directeur en de managementassistente. Personeel dat werkzaamheden verricht voor het samenwerkingsverband doet dat op basis van detacheringsovereenkomsten. De directeur en het secretariaat zijn gehuisvest in ruimtes die gehuurd worden in het kantoorpand van Dyade, Marslaan 1, Bergen op Zoom.

Ontslagvoorziening

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking: voor het verslagjaar 2017 is deze categorie niet van toepassing.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT: naast de hierboven vermelde functionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 geen ontsluitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Organigram SWV Brabantse Wal

Stichtingsbestuur

In het stichtingsbestuur heeft elke aangeslotene (8 besturen) een vertegenwoordiger. Onder het bestuur opereert een DB met 3 leden (2 BAO en 1 SO). Het dagelijks bestuur bereidt besluiten voor ten behoeve van de bestuursvergadering en voert deze uit. Het DB onderhoudt de relaties met de OPR, maar heeft de directeur hiervoor gemandateerd. Het DB vergadert maandelijks en het AB vier keer per schooljaar. Het toezicht op het DB wordt gevormd door een externe Raad van Toezicht (RvT), bestaande uit drie personen.

Bestuurssamenstelling

De deelnemende schoolbesturen zijn:

Naam schoolbestuur	KvK-nr	Statutaire Zetel / KvK
Lowys Porquinstichting	41106257	Bergen op Zoom
Stichting SOM	20136591	Bergen op Zoom
Stichting Islamitisch Primair Onderwijs	20147556	Breda
Stichting ABBO	41107326	Bergen op Zoom
Stichting Kruislandse Scholen	41102634	Kruisland
Stichting KPO	41102186	Roosendaal
Stichting RK Mytyschool	41103659	Roosendaal
Het Driespan, Koraalgroep	20096129	Etten-Leur

Het Algemeen Bestuur is als volgt samengesteld:

Bestuursverslag 2017 SWV Brabantse Wal PO

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Voorzitter : dhr. L. Soffers (DB lid) (Stichting SOM)
 Secretaris : mevr. E. Kooijmans (DB-lid) (LPS)
 Penningmeester : dhr. L. Soffers (DB lid) (Stichting SOM)
 Overige bestuursleden : mevr. M. van den Branden (EI Feth)
 dhr. C. van Loenhout (ABBO)
 dhr. T. Matthijssen (De Zonneberg)
 dhr. S. Hofkes (Driespan)
 dhr. G. Kusters (DB-lid) (Mytyschool Roosendaal)
 dhr. J. de Hoon (KPO Roosendaal)

Raad van Toezicht

De Raad van toezicht is ultimo 2017 als volgt samengesteld:

Voorzitter : dhr. M. Bakker
 Lid : mevr. F. Assink
 Lid : dhr. H.J. van Arentthals

Directeur

Het bestuur heeft een directeur benoemd (mevrouw H.M.B. Persoon) die leiding geeft aan de dagelijkse gang van zaken binnen het samenwerkingsverband en belast is met de voorbereiding en uitvoering van het beleid en de activiteiten van het samenwerkingsverband; zij is bevoegd alle daarvoor noodzakelijke handelingen te verrichten.

Aangesloten scholen

De volgende scholen vallen onder het samenwerkingsverband Brabantse Wal PO:

LPS	02RC	SBO De Driemaster	16FL	Octopus
	03GP	De Open Hof	10PF	De Welle
	03MO	Ste Marie	07BP	Pius X
	03MW	Het Palet	07MX	Maria Regina
	03QW	Op Dreef	07TR	De Borghoek
	03WG	De Wegwijzer	07XV	Groen v Prinsterer
	03XP	Merijntje	08WY	De Biezenhof
	04OA	De Springplank	09BD	A van Duinkerken
	04SY	Gummarus	09KN	De Stappen
	04ZF	Petrus en Paulus	09UU	De Toermalijn
	05KQ	Het Kompas	10FQ	Klim-Op
	17YE	De Grebbe	10NS	St Maarten
	24AE	Basis school Lodijke	16EB	Sancta Maria
	06HN	De Poorte	17XI	Marco Polo
	06IH	De Meulenridders		
ABBO	11XZ	De Aanloop		
	12HG	School Oost		
	12PX	De Krabbenkooi		
	15DW	De Nieuwe Veste		
	06VP	De Rode Schouw		
	07FD	Eerste Montessorischool		
SOM	05YQ	De Regenboog		
	06AI	De Noordster		
	24AF	De Kreek		
	27RU	De Dobbelsteen		
Kruislandse scholen	04RM	De Zonneberg		
SIPO	24EL	EI Feth		
KPO Roosendaal	16LO-04	De Kameleon		
Mytyschool Roosendaal	02SZ	Mytyschool Roosendaal		
Het Driespan	07WD	De Kormalijn		

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
 ONDERWIJSACCOUNTANTS

2. Belangrijkste kenmerken van het gevoerde beleid

Beleid en kernactiviteiten

In 2017 is het belangrijkste beleidsdocument van het samenwerkingsverband, het Ondersteuningsplan, tot stand gekomen. Het plan is geschreven voor vier jaar t.w. 1 augustus 2017 tot 1 augustus 2021. In het plan is de nieuwe visie en missie opgenomen (pag. 1), er is nieuw beleid geformuleerd, dat aansluit bij de behoeften in het veld.

Het Bestuur van het samenwerkingsverband heeft de systematiek gehandhaafd om deels volgens het schoolmodel en deels volgens het expertisemodel te (blijven) werken. Dit betekent dat scholen / besturen vanuit het samenwerkingsverband een bedrag van € 115 per leerling ontvangen. Dit bedrag is 'geoormerkt' en hierover zullen de besturen aan het samenwerkingsverband verantwoording afleggen.

Daarnaast vertaalt het beleid zich naar concrete ondersteuningsactiviteiten die zijn weergegeven in verscheidene programma's.

Beoogde kwalitatieve resultaten passend onderwijs

Het samenwerkingsverband heeft aan het einde van de planperiode de volgende resultaten behaald:

1. Alle basisscholen hebben in augustus 2018 de basisondersteuning op orde.
2. In augustus 2019 beschikken alle scholen over een schoolondersteuningsprofiel dat door middel van audits gerealiseerd is.
3. Benodigde (extra) ondersteuning wordt preventief gesignaleerd door scholen en effectief georganiseerd door het samenwerkingsverband. Deze extra ondersteuning leidt tot realisatie van de doelen (zie kwantitatieve resultaten 3 en 4). Om deze doelen te bereiken wordt expertise vanuit voormalig cluster 3 en 4 en andere externe expertise naar behoefte ingezet in de scholen om de deskundigheidsbevordering bij leerkrachten te vergroten.
4. Voor leerlingen met een gecombineerde zorg-onderwijsbehoefte wordt integraal samengewerkt met professionals. Als ondersteuning in de thuissituatie nodig is, trekt het samenwerkingsverband op met gemeenten (CJG) en externe experts.
5. De kwaliteit van het samenwerkingsverband wordt systematisch geëvalueerd; de betrokkenheid van ouders en scholen over de inzet van het samenwerkingsverband wordt eveneens systematisch geëvalueerd waarbij de norm wordt gesteld op 90% tevredenheid.
6. De inspectie spreekt haar positieve waardering uit over de werkwijze en de resultaten van het samenwerkingsverband.

Beoogde kwantitatieve resultaten passend onderwijs

Gestreefd wordt naar het terugdringen van het aantal leerlingen in het speciaal (basis-) onderwijs (S(B)O). Niet als doel op zich, wel als gevolg van het feit dat scholen / leerkrachten beter in staat zijn af te stemmen op de onderwijsbehoeften van leerlingen. Het streven is het SBO-leerlingenaantal terug te dringen van 156 (okt. 2016) naar 140 (okt. 2021). Het SO-leerlingenaantal van 172 (okt. 2016) naar 159 (okt. 2021).

Het samenwerkingsverband heeft aan het einde van de planperiode de volgende resultaten behaald:

1. Alle leerplichtige leerlingen staan ingeschreven op een school.
2. Het samenwerkingsverband kent geen thuiszitters.
3. Er worden in het regulier onderwijs zoveel mogelijk leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften opgevangen.
4. Wanneer de kwaliteit in het basisonderwijs nog verder stijgt, zal het aantal leerlingen dat deelneemt aan het speciaal (basis-)onderwijs verminderen. Anders gezegd zullen méér leerlingen in het regulier onderwijs passend onderwijs ontvangen.
5. Alle financiële middelen zullen worden ingezet. Het resultaat wordt weergegeven in de meerjarenbegroting en kent een maximum resultaat van € 350.000 in het kader van weerstandsvermogen.

Het boeken van kwantitatieve resultaten is grotendeels afhankelijk van de (verbetering van de) ondersteuningsmogelijkheden van de scholen. Deze gedachte sterkt ons in onze opvatting dat de deskundigheidsbevordering van leerkrachten en intern begeleiders de belangrijkste inzet is voor het realiseren van de doelen, zowel kwantitatief als kwalitatief.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Ontwikkelingen

De ontwikkeling van de laatste jaren laat het volgende beeld zien:

Leerlingaantal op 1 oktober 2017 vergeleken met 2016, 2015 en 2014.

Leerlingaantallen	1-10-2017	1-10-2016	1-10-2015	1-10-2014
Totaal incl. SBO	8403	8491	8612	8794

PO3001 deelnamepercentages	Landelijk			
	SBO *)	SO **)	SBO	SO
1-10-2011	2,42%	2,13%	2,68%	1,65%
1-10-2012	2,22%	2,05%	2,60%	1,63%
1-10-2013	1,92%	2,12%	2,52%	1,63%
1-10-2014	1,92%	2,08%	2,47%	1,63%
1-10-2015	1,85%	1,99%	2,35%	1,58%
1-10-2016	1,84%	2,04%	2,32%	1,58%
1-10-2017	2,20%	2,14%	2,34%	1,61%

*) De berekening van dit percentage komt tot stand op basis van het aantal leerlingen dat onderwijs volgt op de SBO-school.

***) De berekening van dit percentage komt tot stand op basis van het aantal afgegeven Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV's) voor het SO.

Bij de berekening van de regiopercentages dient rekening gehouden te worden met krimp in de regio. Het aantal inwoners daalt, waardoor eveneens het aantal schoolgaande kinderen (1 okt 2014: 8794 leerling in het regulier onderwijs; 1 okt. 2017: 8403 leerlingen; een vermindering van 391 in 4 jaar.) Stijging van het deelnamepercentage is om die reden een automatisme.

We zien een stijging van het aantal SBO-leerlingen tussen 2016 en 2017. Redenen voor deze stijging kunnen zijn:

- Scholen hebben in de eerste jaren van Passend Onderwijs getracht leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in school te houden. Voor deze leerlingen werd veelal een arrangement aangevraagd. Na afronding van het arrangement blijkt in diverse gevallen dat het leerkrachten toch niet lukt af te stemmen op de behoeften van deze leerlingen.
- Het preventieve effect van de inzet vanuit het samenwerkingsverband is nog niet merk-/meetbaar.
- De effecten van de deskundigheidsbevordering, waarvan we beogen dat leerkrachten vaardiger worden in het afstemmen op specifieke ondersteuningsbehoeften, is nog niet merk-/meetbaar.
- Scholen geven aan last te hebben van de verminderde formatie en daarmee het gebrek aan RT-faciliteiten.

Doorlooptijden

Het samenwerkingsverband realiseert de doorlooptijd van processen binnen het samenwerkingsverband:

- in de breedteondersteuning;
- in de diepteondersteuning, het aanvragen van een toelatingsverklaring (TLV) SBO/SO;
- inzake klachten en bezwaar.

Governance ontwikkelingen (interne beheersing en toezicht)

De leden van de Raad van Toezicht zijn na een selectieprocedure, waarbij betrokken waren het dagelijks bestuur en de OPR, aangesteld per 1 april 2015. In 2016 heeft één lid afscheid genomen en per 1 januari 2017 is een nieuw lid aangesteld.

In hoofdstuk 6 leest u het verslag van de Raad van Toezicht over dit boekjaar.

Bezoldiging van bestuurders en toezichhouders

Bestuurders, toezichhouders, OPR-leden en leden van de Klankbordgroep (bestaande uit directeuren en IB-ers van de scholen) ontvangen voor hun activiteiten ten behoeve van het samenwerkingsverband vacatiegelden, volgens de volgende afspraken:

Raad van Toezicht, voorzitter, per jaar	€ 2.500
Raad van Toezicht, leden, per jaar	€ 2.000
Besturen van DB-leden, per jaar	€ 1.500
Besturen van het AB samenwerkingsverband, per bestuurslid, per vergadering	€ 100
Besturen van Klankbordgroep, per deelnemer, per vergadering	€ 100
OPR-leden, per deelnemer, per vergadering	€ 40

Inrichting passend onderwijs

Het samenwerkingsverband geeft in het ondersteuningsplan inzicht in hoe zij haar dekkend geheel van ondersteuningsvoorzieningen heeft ingericht. Daarbij wordt het proces beschreven van preventie, signalering en eerste aanpak tot aan een daadwerkelijk arrangement (de route). Daarnaast worden de voorzieningen omschreven, die het samenwerkingsverband heeft ingericht om de arrangementen uit te voeren (het aanbod).

Ondersteuningsstructuur

Het samenwerkingsverband vat zijn ondersteuningsstructuur samen in basis-, breedte- en diepteondersteuning:

Basisondersteuning

Basisondersteuning (programma 1) is het aanbod op het gebied van passend onderwijs dat van alle basisscholen in het samenwerkingsverband wordt verwacht. Het niveau van basisondersteuning is in samenwerking met de scholen, besturen en de OPR vastgesteld, goedgekeurd en opgenomen in het Ondersteuningsplan 2017-2021.

Besturen ontvangen tot 1 augustus 2018 € 115,- per leerling om de basisondersteuning per die datum op orde te hebben. Verantwoording over de besteding van deze middelen vindt plaats via het verantwoordingsdocument, dat gebaseerd is op de documenten basisondersteuning en spreekwijzer. Elk bestuur heeft in 2017 het verantwoordingsdocument ingevuld en ingestuurd aan het samenwerkingsverband.

Breedteondersteuning: programma's ter ondersteuning

De breedteondersteuning behelst onderstaande 7 programma's aan ondersteuningsvoorzieningen. Voor de benodigde expertise ten behoeve van deze programma's zijn detacheringsovereenkomsten aangegaan met de desbetreffende medewerkers en hun werkgevers. Als uitgangspunt bij elk programma geldt dat leerlingen binnen het regulier onderwijs blijven en dat vooral gewerkt wordt aan de vaardigheden van de leerkracht om nog beter af te stemmen op de leerling met extra onderwijs- en ondersteuningsbehoeften.

- 1) Kortdurende ondersteuning
- 2) Arrangementen
- 3) Deskundigheidsbevordering
- 4) Observatiegroep De Vlinderboom
- 5) Onderwijs- en Zorgarrangementen, waaronder De Trampoline
- 6) Steunpunt Hoogbegaafdheid
- 7) Poortwachter EED

Ad 1) en Ad 2) Kortdurende ondersteuning en arrangementen

Kortdurende ondersteuning en arrangementen zijn ondersteuningsvoorzieningen die niet binnen de basisondersteuning vallen. Voor het toekennen van een arrangement is een deskundigenadvies nodig. De voorzieningen variëren van curatief van aard (korte specialistische ondersteuning) tot intensief en langer durend van aard (arrangementen). De school voert regie over de aanvraag en de geleverde ondersteuning en blijft zo verantwoordelijk voor het onderwijs van de leerling.

Binnen dit programma zijn vier gedragswetenschappers (GW'ers) en zeven begeleiders Passend Onderwijs (BPO'er) werkzaam voor het samenwerkingsverband; samen met BPO'ers van cluster 2 vormen zij het Expertiseteam.

De BPO'ers van de Mytyschool zijn m.i.v. het schooljaar 2017-2018 gestart met het ontwikkelen van de motorische vaardigheden van alle kleutergroepen van het SWV in het PO.

Ad 3) Deskundigheidsbevordering

Deze ondersteuning verschaft enerzijds individuele leerkrachten en intern begeleiders de mogelijkheid zich verder te ontwikkelen, anderzijds voorziet het in de mogelijkheid een team te trainen.

Om dit programma te kunnen uitvoeren, is een uitgebreide inventarisatie bij de scholen gedaan, waaruit bleek op welk terrein scholen behoefte hadden aan deskundigheidsbevordering. Met ingang van 1 augustus 2017 is met 59 verschillende trainingen gestart, variërend van workshops, tot (korte) cursussen, mastermodules en screeningsprogramma's op gebied van motorische ontwikkeling bij kleuters. Voor diverse scholen zijn maatwerktrajecten in de vorm van teamtrainingen opgezet. In totaal hebben ruim 600 leerkrachten en ib-ers zich ingeschreven voor één of meer trainingen.

In het kader van kwaliteitsmeting is per direct begonnen met het uitzetten van vragenlijsten aan de deelnemers, waarin vragen aan de orde komen betrekking hebbend op het (persoonlijke) doel van de training in relatie tot het werk-in-de-klas. De eerste resultaten van deze meting wordt in juli 2018 verwacht.

De trainingen worden verzorgd door eigen experts alsmede door officieel erkende trainingsinstituten.

Ad 4) OPDC (Observatiegroep) De Vlinderboom

Een OPDC is een tijdelijke voorziening voor enerzijds leerlingen die het onderwijs kortdurend niet of niet volledig op een reguliere school kunnen volgen, omdat hun onderwijsbehoeften en mogelijke andere ondersteuningsbehoeften complex / onduidelijk zijn. Anderzijds is het een tijdelijke voorziening voor jonge kinderen (vanaf 3 jaar) die nog niet aan het onderwijs deelnemen, maar van wie wel al is gezien dat er complexe en onduidelijke ondersteuningsbehoeften zijn. Gerichte observatie, samen met betrokken experts, is dan nodig om tot het best passende onderwijsaanbod te komen. In dit programma wordt ook de verbinding gemaakt tussen onderwijs en jeugdzorg. Plaatsing in De Vlinderboom betreft een periode van maximaal 20 weken. Er is plaats voor maximaal 8 leerlingen per half jaar.

Sinds de start van dit programma per 1 augustus 2018 zijn zes leerlingen gestart. Voor twee leerlingen wordt in periode 1 2018 het eindgesprek gevoerd, waarna ze zullen uitstromen naar de nieuwe school, voorzien van helder in kaart gebrachte onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Eind van dit schooljaar worden de effecten / gestelde doelen gemonitord.

Ad 5) Onderwijs- en Zorgarrangementen (OZA)

Het doel van dit programma is leerlingen met gecombineerde zorg- & onderwijsbehoeften zoveel mogelijk te behouden voor het basisonderwijs. Belangrijk is hierbij het samen optrekken met CJG en andere 'zorgpartners'. Alsmede het organiseren van HIA-gesprekken: Handelingsgericht Integraal Arrangeren: een werkvorm waarbij alle betrokkenen in één of twee gesprekken de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerling, leerkracht en ouders helder in kaart brengen. De kracht van deze werkvorm is dat alle betrokkenen (met mandaat) tegelijkertijd aan tafel zitten en afspraken maken over de tegemoetkoming aan de diverse behoeften.

In het kader van *onderwijs en jeugdzorg* zijn in 2017 concrete stappen gezet met de gemeenten (zowel met de drie gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht en Steenbergen als ook in groter verband met samenwerkingsverbanden PO & VO Roosendaal en Breda en de negen gemeenten).

Een en ander heeft binnen de drie gemeenten geleid tot een Beleidsplan Sociaal Domein en voor de negen gemeenten tot een Beleidskader. Beide documenten zijn tijdens de REA van 18 december 2017 geaccordeerd.

Het Beleidsplan van de drie gemeenten wordt in periode 1 2018 verder praktisch uitgevoerd. De samenwerkingsverbanden PO en VO zijn hierbij betrokken. Het Beleidskader wordt in 2018 verder uitgewerkt; hierbij is ook het ZI2T (Zorginkoopteam) betrokken.

Onderdeel van programma OZA is De Trampoline, bestemd voor leerlingen van groep 3 t/m 8 met (ernstige) gedrags- en/of werkhoudingsproblemen en voor leerkrachten met een coachingsvraag. Het uitgangspunt is dat de leerling, ook na De Trampoline-periode, op de eigen basisschool blijft en dat niet alleen gewerkt wordt aan de kindkenmerken maar ook aan de vaardigheden van de leerkracht; de leerkracht van De Trampoline verzorgt beiden: twee dagen per week geeft zij les aan de leerlingen, de overige lesdagen coacht zij de leerkrachten van de leerlingen. Plaatsing in De Trampoline betreft een periode van maximaal 20 weken, voor maximaal 8 leerlingen per half jaar.

In de eerste periode zijn 4 leerlingen geplaatst en 4 leerkrachten gecoacht. Eind van dit schooljaar worden de effecten / gestelde doelen gemonitord.

Ad 6) Steunpunt Hoogbegaafdheid

Het steunpunt heeft als taak: het adviseren van scholen over hoogbegaafde leerlingen; het trainen van leerkrachten in de afstemming op de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van deze leerlingen. Het resultaat van dit programma zal zijn: vaardiger leerkrachten; minder uitval HB-IIn; betere doorstroming naar het VO.

Wanneer een school vragen heeft over het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen kan deze een beroep doen op het steunpunt voor advies. Verder verzorgt het steunpunt trainingen voor leerkrachten en intern begeleiders. Het steunpunt bestaat uit twee personen, die nauw met elkaar samenwerken.

Sinds augustus 2017 is het steunpunt actief. Aanvragen door scholen worden via een kortdurende ondersteuning of arrangement bij het samenwerkingsverband aangevraagd.

De hulpvragen betreffen leerlingen van groep 2 t/m 8 en bestaan uit o.a.:

- gedragsproblematiek, voortkomend uit HB;
- 'bijzonder begaafde leerlingen' (met meerdere diagnoses als ADHD, ADD, Hoogsensitiviteit, Dyslexie, ASS, concentratie- en werkhoudingsproblemen).

De hulpvragen van IB-ers leerkrachten bestaan uit o.a.:

Onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van het HB-kind in beeld brengen.

- adviezen voor aanpassingen in de groep; organisatie; werkvormen. Hoe begeleid ik als leerkracht deze leerling in de groep, naast alle niveaus en kinderen met diagnoses die ik al in de groep heb?
- adviezen voor leermiddelen/materialen.
- adviezen om individuele leerlijnen van deze kinderen op te stellen.
- help mij om dit kind te 'begrijpen'. Leerkrachtvaardigheden uitbreiden.

Ad 7) Poortwachter EED

De gemeenten zijn verantwoordelijk en beschikken over het budget voor dyslexiezorg. Zij betalen de kosten van de diagnose en behandeling. Het samenwerkingsverband heeft in overleg met de gemeentes in de regio afspraken gemaakt over route en procedures omtrent dyslexiezorg voor leerlingen met ernstige enkelvoudige dyslexie (EED). De Expertgroep Dyslexie heeft de functie van poortwachter en beoordeelt namens het samenwerkingsverband of een kind in aanmerking komt voor diagnostiek. Het onderzoek wijst uit of er daadwerkelijk sprake is van EED waarna het kind in aanmerking komt voor behandeling. Per dossier wordt door de gemeente € 50,- vergoed aan het samenwerkingsverband t.b.v. de poortwachter (Expertgroep).

De poortwachter beoordeelt op grond van dossierinformatie of er bij leerlingen terechte vermoedens zijn van ernstige enkelvoudige dyslexie (EED).

Het beoogd resultaat van dit programma is al dan niet bevestigen van het vermoeden; waarna het kind / de ouders in aanmerking komen voor vergoede diagnostiek.

In 2017 zijn 44 dossiers onderzocht.

Diepteondersteuning

Diepteondersteuning betreft een plaatsing op een school voor speciaal (basis-)onderwijs. Dit is aan de orde zodra de onderwijsbehoeften van de leerling van dien aard zijn, dat de school niet meer tegemoet kan komen aan wat de leerling nodig heeft. Met andere woorden: de handelingsverlegenheid van de leerkracht is te groot om de leerling verder te kunnen begeleiden. De leerling wordt dan, in overleg met ouders, door de school verwezen naar een school voor speciaal (basis-)onderwijs.

Bij diepteondersteuning geldt als uitgangspunt dat – waar mogelijk – de leerling terugkeert naar de reguliere school eventueel voorzien van een arrangement.

In recente landelijke rapportage van de kengetallen zien de deelnamepercentages van het SWV PO3001 in relatie tot de landelijke cijfers er als volgt uit:

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Monitor SWV Brabantse Wal PO*					
Totaal aantal lln.	okt-13	okt-14	okt-15	okt-16	okt. 17
Totaal PO	8967	8794	8612	8487	8403
Waarvan in sbo	172	169	159	156	185
Percentage in sbo	1,92%	1,92%	1,85%	1,84%	2,20%
Leerlingen in SO					
	okt-13	okt-14	okt-15	okt-16	okt. 17
Laag	153	141	134	141	139
Midden	11	11	11	8	8
Hoog	26	31	26	23	24
Residentieel geplaatst					9
Totaal	190	183	171	172	180
Deelnamepercentage SO					
	okt-13	okt-14	okt-15	okt-16	okt. 17
Laag	1,71%	1,60%	1,56%	1,57%	1,76%
Midden	0,12%	0,13%	0,13%	0,09%	0,10%
Hoog	0,29%	0,35%	0,30%	0,27%	0,29%
Totaal	2,12%	2,08%	1,99%	1,93%	2,14%
Deelnamepercentage landelijk					
SBO	2,52%	2,47%	2,35%	2,32%	2,34%
Deelnamepercentage landelijk					
	okt-13	okt-14	okt-15	okt-16	okt. 17
Laag	1,34%	1,34%	1,29%	1,28%	1,30%
Midden	0,09%	0,10%	0,11%	0,13%	0,15%
Hoog	0,20%	0,19%	0,18%	0,17%	0,17%
Totaal	1,63%	1,63%	1,58%	1,58%	1,61%

* De getallen zijn afkomstig van Dashboard, DUO

Overzicht toegekende Kortdurende Ondersteuning, Arrangementen en TLV's in 2017

Bestuur	Aantal scholen	Aantal Leerlingen 1-10-2016	Aantal Leerlingen 1-10-2017	Aantal kortdurende ondersteuning 2016	Aantal kortdurende ondersteuning 2017	Aantal arrangement 2016	Aantal arrangement 2017	Aantal TLV SBO 2016	Aantal TLV SBO 2017	Aantal TLV SO 2016	Aantal TLV SO 2017
LPS (excl. sbo)	28	5971	5813	133	120	81	114	21	38	20	28
ABBO	6	1382	1285	22	28	24	38	4	9	5	5
SOM	4	729	726	11	24	2	14	4	5	4	3
SIPO	1	190	210	3	0	0	3	0	0	0	1
Kruis scholen	1	181	184	2	3	1	3	0	1	0	1
SBO de Driemaster	1	159	185	3	2	0	0	11	31	5	1
Mytyschool	1	34	34	0	2	0	1	3	0	21	4
De Kornalijn	1	119	106	0	3	0	0	1	0	50	35
De Kameleon	1	40	40	0	0	0	1	0	0	19	10
Montaal	1			1	5	0	0	2	0	0	0
Onderinstroom				0	0	0	2	0	7	0	2
Overig**				0	0	0	0	2	7	7	0
Totaal				175	187	108	176	48	98	131	90

** Overig: leerlingen woonachtig in deze regio naar een SO school buiten het SWV.
SBO leerlingen overgenomen van een ander SWV. (grensverkeer)

Het aantal afgegeven TLV's (SBO 98; SO 90) is inclusief resp. 31 en 49 herbeoordelingen.

Er zijn derhalve resp. 67 en 41 nieuwe TLV's afgegeven.

Vanuit de gedachten dat leerlingen de ondersteuning dienen te krijgen die ze nodig hebben, is hierop niets aan te merken: de toelaatbaarheidsverklaringen zijn 'terecht'. Punt van aandacht blijft echter het moment waarop het samenwerkingsverband betrokken raakt bij leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. Dit gebeurt soms té laat. Oftewel: zodra het samenwerkingsverband betrokken wordt, is het al zó ver dat er bijna niets anders meer mogelijk is, dan verwijzen naar het S(B)O. Dit gegeven sterkt de gedachten dat betrokkenheid vanuit het samenwerkingsverband in een vroegtijdige standaard procedureverklaring d.d.

Sinds het nieuwe ondersteuningsplan is hiervoor ruimte gemaakt: de gedragswetenschappers worden eerder betrokken en kunnen daardoor meer als schoolondersteuner werken. Op deze wijze wordt preventiever gewerkt en kan gezocht worden naar reële mogelijkheden om leerlingen, desgewenst met een arrangement, te blijven begeleiden in het regulier onderwijs. Eind van dit schooljaar wordt gemonitord in hoeverre de uitbreiding in gedragswetenschappers het gewenste preventieve effect hebben.

Overlegvormen

Gedurende 2017 is verschillende keren overlegd met het IB-netwerk (2 keer, bestaande uit alle IB-ers van het samenwerkingsverband), de klankbordgroep (4 keer, bestaande uit een afvaardiging van directeuren en ib-ers), het expertiseteam (4 keer, bestaande uit de gedragswetenschappers en begeleiders passend onderwijs) alsmede de OPR (9 keer, bestaande uit leerkrachten en ouders).

Bestuurlijk overleg heeft plaatsgevonden: met het Dagelijks Bestuur, Algemeen Bestuur en Raad van Toezicht.

Procedures & documenten

Groeidocument

Het groeidocument is het formele document waarmee de school arrangementen vanuit de breedte-ondersteuning kan aanvragen. Sinds 2016 is het document aangepast aan de wensen van de scholen. Het groeidocument helpt om op systematische wijze waarnemingen te ordenen en vervolgens te vertalen naar onderwijsdoelen en onderwijsbehoeften, als ook naar ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders. Het document helpt ook om de effecten van de interventies te meten (PDCA-cyclus).

Gedragswetenschappers

In 2017 waren vier orthopedagogen / psychologen actief voor het samenwerkingsverband. Elke gedragswetenschapper heeft 10 vaste scholen, de ze in twee dagen per week begeleiden bij hun vraag naar extra ondersteuning in de vorm van arrangementen of bij de aanvraag van een toelaatbaarheidsverklaring. Per casus worden de jeugdprofessional, GGD-arts, schoolmaatschappelijk werker of andere deskundige ingeschakeld om definitief te besluiten over een arrangement in de breedteondersteuning dan wel het toewijzen van een toelaatbaarheidsverklaring voor het SBO of SO.

Werkwijze Multidisciplinair Overleg (MDO) / Handelingsgericht integraal arrangeren (HIA)

Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV) worden afgegeven na een Multidisciplinair Overleg (MDO) dat op de desbetreffende school, door alle betrokkenen inclusief de ouders wordt gevoerd.

Nadat in het MDO besloten is dat het aanvragen van een TLV nodig is, wordt het dossier aan een tweede deskundige voorgelegd; deze beoordeelt de aanvraag zowel inhoudelijk als procedureel en geeft daarop zijn/haar advies. Indien ook de tweede deskundige positief adviseert, wordt de TLV afgegeven en kunnen de ouders in overleg met de S(B)O-school van hun keuze een plaatsingsmoment bespreken.

In 2017 is gestart met de systematiek van Handelingsgericht Integraal arrangeren (HIA). De belangrijkste wijziging ten opzichte van een MDO is dat zo vroeg mogelijk en daarmee eerder / vroeger in het traject met alle betrokkenen, inclusief de ouders besproken wordt wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van het kind en de ouders / het gezin zijn. Omdat de desbetreffende expertise direct aan tafel zit, is het mogelijk gerichte afspraken te maken wie wat doet.

Punt van aandacht bij deze werkwijze is dat alle partijen de verwachtingen ten aanzien van de eigen rol helder dienen te hebben. Het is daarbij niet alleen van belang dat de school weet wat er wordt gevraagd, ook de jeugdprofessionals en andere experts zijn hierbij van belang. De gedragswetenschappers zijn getraind om een HIA-gesprek te leiden. Doel van het gesprek is te komen tot sluitende afspraken om tegemoet te komen aan de behoeften van kind en ouders.

Door de drie gemeenten in de regio is deze werkwijze ondergebracht in het Beleidsplan Sociaal Domein. In 2018 zal antwoord gegeven worden op vragen als: wie neemt de regie in een bepaalde casus en met welke mandaten zitten de experts aan tafel.

Klankbordgroep

De klankbordgroep bestaat uit een afvaardiging van directeuren en intern begeleiders. De samenstelling van de groep heeft plaatsgevonden op basis van bestuursgrootte en afvaardiging van het SO en zgn. éénpitters. De klankbordgroep vergadert onder leiding van de directeur van het samenwerkingsverband. De klankbordgroep functioneert ook als klankbord voor de directeur. Zij haalt via de klankbordgroep geluiden uit het veld op, die van grote waarde zijn voor de uitvoering van het beleid.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

IB-netwerk

In 2017 is twee keer een IB-netwerk georganiseerd. De bijeenkomst in mei heeft grotendeels in het teken gestaan van de start van ondersteuningsplan, met name gericht op programma 4, deskundigheidsbevordering. Op basis van een peiling in november 2016 is een trainingsaanbod samengesteld waar door leerkrachten, ib-er en directeuren op kon worden ingetekend. De tweede bijeenkomst heeft in het teken gestaan van het voeren van gesprekken met 'lastige' ouders alsmede de inzet van OPP's. Experts vanuit het samenwerkingsverband hebben hieraan een belangrijke bijdrage geleverd.

Privacyreglement

Voor de verwerking persoonsgegevens heeft het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Brabantse Wal een modelprivacyreglement ontwikkeld. Deze is terug te vinden op de website van het samenwerkingsverband. In het kader van de nieuwe wet op de privacy (AVG) wordt in 2018 gestart met de verdere verbetering van gegevensbescherming.

Afhandeling van klachten

Er zijn tijdens het verslagjaar 2017 twee klachten ingediend bij het samenwerkingsverband; één van de klachten is 'intern' afgewikkeld (ouders zijn alsnog akkoord gegaan met de afgegeven Toelaatbaarheidsverklaring) en is daarom niet voorgedragen aan de geschillencommissie en één van de klachten was eind 2017 nog niet geheel afgerond.

Deze laatste klacht bestond uit twee delen: enerzijds betrof de klacht de school/het schoolbestuur in verband met een schorsing/verwijdering en anderzijds betrof het de afgegeven toelaatbaarheidsverklaring. Het eerste deel van de klacht is in behandeling genomen door de geschillencommissie; de directeur van het samenwerkingsverband was als toehoorder aanwezig bij de zitting.

Over het deel waarbij ouders de afgegeven TLV in twijfel trokken is door de directeur van het samenwerkingsverband besloten de TLV in te trekken. Hoewel dit officieel niet kan (eenmaal afgegeven geeft ouders wettelijk het recht er gebruik van te blijven maken), maar de aanmelding op de SO-school zal (voorlopig) niet geschieden. De reden is dat er na uitgebreid onderzoek bij de leerling sprake is van andere ondersteuningsbehoeften in de vorm van behandeling.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium

ONDERWIJSACCOUNTANTS

3. Financiële informatie

In 2017 is er een planning- en controlecyclus financiën vastgesteld. Daarin is vastgelegd hoe het proces van begroting tot en met de jaarrekening verloopt, inclusief de momenten van vaststelling door het bestuur en goekeuring door de Raad van Toezicht. De opzet van de meerjarenbegroting sluit aan bij het ondersteuningsplan en kent een activiteitengerichte opbouw volgens het verplichte model van OCW.

Deze financiële paragraaf geeft de relatie weer tussen het beleid en de staat van baten en lasten. Tevens wordt een toelichting gegeven op een aantal posten en op de kengetallen.

Voor de interne beleidscyclus wordt gewerkt met een programmabegroting. In onderstaande tabel wordt deze begroting vergeleken met de realisatiegegevens van 2017. Daarna volgt op hoofdlijnen een toelichting.

Tabel: begroting versus realisatie

	begroting	realisatie	verschil
Baten			
rijksbijdragen	4.666.849	4.801.373	134.524
overige baten	5.000	280	-4.720
Totale baten	4.671.849	4.801.653	129.804
Afdrachten			
Verplichte afdrachten	2.202.565	2.194.899	7.666
Totale afdrachten	2.202.565	2.194.899	7.666
Lasten	2.469.284	2.606.754	122.138
Programma 1 - Basisondersteuning	976.005	987.712	-11.707
Programma 2 - Kortdurende ondersteuning	114.000	116.281	-2.281
Programma 3 - Arrangeren	402.000	411.435	-9.435
Programma 4 - Deskundigheidsbevordering	98.167	37.264	60.903
Programma 5 - Observatiegroep OPDC	90.834	60.523	30.311
Programma 6 - Onderwijs & ZorgArrangementen	81.250	65.010	16.240
Programma 7 - Steunpunt hoogbegaafdheid	10.417	10.626	-209
Programma 8 - Poortwachter EED	5.000	2.706	2.294
Programma 9 - Bestuur en organisatie	205.750	185.674	20.076
Programma 10 - Kwaliteitszorg	10.000	4.745	5.255
Programma 11 - Onvoorzien	15.000	1.629	13.371
Totale lasten	2.008.423	1.883.605	124.818
Resultaat	460.861	723.149	262.288

Baten en afdrachten

Door aanpassing van de tarieven (bedrag per leerling) zijn de rijksbijdragen hoger dan in de begroting was voorzien. Dit heeft ook tot gevolg dat de verplichte afdrachten toenemen. Anderzijds is de doorbetaalde groeibekostiging lager dan verwacht, waardoor per saldo de afdrachten vrijwel gelijk zijn aan de begroting.

Lasten

Programma 1 - Basisondersteuning

Voor realisatie van de basisondersteuning is in (2016)-2017 115 euro per leerling beschikbaar gesteld. De uitbetaling is iets hoger dan begroot, veroorzaakt door een iets hoger aantal leerlingen dan bekend was tijdens de begroting.

Verantwoording

Het niveau van basisondersteuning is vastgesteld in het Ondersteuningsplan. Op basis hiervan werken de scholen met een Spreekwijzer om op inhoud te monitoren in hoeverre zij het gewenste niveau hebben bereikt en welke ontwikkelpunten er nog zijn.

De schoolbesturen leggen aan het samenwerkingsverband verantwoording af over de besteding van de Benodende bij onze verklaring d.d. € 115,- per leerling. De monitoring op de doelmatigheid (het bereiken van het gewenste niveau van basisondersteuning op 1 augustus 2018) van de besteding is nog in ontwikkeling.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Programma 2 – Kortdurende ondersteuning en

Programma 3 – Arrangementen

Op deze programma's rusten de detachings-/loonkosten van de gedragswetenschappers en de begeleiders passend onderwijs; daarnaast zijn verschillende arrangementen ingekocht bij derden.

Programma 4 - Deskundigheidsbevordering

De uitgaven zijn lager dan begroot. De belangrijkste reden is dat de begroting tot stand kwam nog voordat de afspraken met de verschillende trainingsinstituten waren gemaakt. Onderhandelingen over de prijsstelling van de trainingen hebben voor lagere uitgaven gezorgd.

Programma 5 – Observatiegroep OPDC

In dit programma zijn de kosten m.b.t. detachering/extern personeel lager dan begroot. De kosten vallen eveneens lager uit omdat geen gebruik gemaakt is van drie (wel begrote) observatieplaatsen.

Programma 6 – Onderwijs & ZorgArrangementen OZA

Ook in dit programma zijn de kosten m.b.t. detachering/extern personeel lager dan begroot.

De kosten vallen eveneens lager uit omdat geen gebruik gemaakt is van de (wel begrote) externe expertise.

Programma 9 – Bestuur en organisatie

Het verschil ten opzichte van de begroting bestaat uit meerdere posten.

De belangrijkste hierbij is het scholingsbudget van € 20.000. Hierop is slechts € 3.000 uitgegeven.

Programma 10 – Kwaliteitszorg

Eind 2017 is gestart met de werving van een beleidsmedewerker Kwaliteit, vooruitlopend op de aanschaf van een Kwaliteitsmanagementsysteem. Derhalve is slechts een deel van de begrote kosten in 2017 gemaakt.

Programma 11 – Onvoorzien

Dit programma biedt bugettaire ruimte voor onvoorziene kosten. Hiervan is in 2017 zeer beperkt sprake.

Financiële kengetallen

Onderstaand een weergave van de kengetallen.

Tabel: kengetallen

Kengetallen	2017	2016	Berekening	Definitie
Rentabiliteit	15,25	15,25	exploitatie resultaat uit gewone bedrijfsvoering / baten	Zicht op het rendement. Geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat.
Weerstandsvermogen	43,28	28,18	(eigen vermogen -/- vaste activa) / rijksbijdrage	Graadmeter voor de mate waarin een bestuur zich een tekort in de exploitatie kan permitteren in relatie tot de opgebouwde reserves.
Liquiditeit	9,22	5,33	(kortlopende vorderingen + liquide middelen) / kortlopende schulden	De "current ratio" illustreert het vermogen van een organisatie om crediteuren tijdig (op korte termijn) te kunnen betalen.
Solvabiliteit	89,07	81,00	eigen vermogen / totaal vermogen	Graadmeter voor de financiële onafhankelijkheid van een organisatie. Geeft aan of de organisatie aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.

Uit bovenstaande kengetallen kan worden geconcludeerd dat de liquiditeits- en vermogenspositie van samenwerkingsverband Brabantse Wal PO ruim is. Door het positieve resultaat van 2017 zijn de liquiditeits- en vermogenspositie nog verder verhoogd ten opzichte van vorig jaar.

Naar aanleiding van het financiële overschot wordt in 2018 een plan gemaakt met als doel het renderend inzetten van het overschot ten bate van de ondersteuning van scholen en leerlingen in de Brabantse Wal.

4. Treasurybeleid

Samenwerkingsverbanden krijgen jaarlijks een bedrag waaruit alle kosten moeten worden gedekt en waarmee waarborgen voor 'bedrijfsvoering' op langere termijn geschapen moeten worden. Op basis van het voor de organisatie geldende risicoprofiel ligt het voor de hand dat reserves worden opgebouwd. Het past in de eigen verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband de beschikbare middelen risicomijdend te beheren.

In het treasurystatuut wordt beschreven welke treasurytaken en -verantwoordelijkheden van toepassing zijn voor SWV Brabantse Wal. Dit treasurystatuut voldoet aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 (RBLD 2016).

Het Algemeen Bestuur heeft het Treasurystatuut vastgesteld op 18 april 2017. De Raad van Toezicht heeft op 14 juni 2017 het Treasurystatuut goedgekeurd.

5. Continuïteitsparagraaf

Meerjarenperspectief

De meerjarenbegroting is gebaseerd op het nieuwe ondersteuningsplan, dat is ingegaan per 1 augustus 2017. Hierbij is uitgegaan van de onderstaande ontwikkeling van het aantal leerlingen op het S(B)O:

Tabel: leerlingen en deelnamepercentages op teldatum

	1-10-2017	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021
leerlingen BaO	8.215	8.190	8.160	8.130	8.100
leerlingen SBaO	185	170	150	140	140
Totaal leerlingen BaO en SBaO	8.400	8.360	8.310	8.270	8.240
Leerlingen SO (beide leeftijdsgroepen)					
categorie 1 (laag)	147	147	147	147	147
categorie 2 (midden)	8	8	8	8	8
categorie 3 (hoog)	24	24	24	24	24
Totaal leerlingen SO	179	179	179	179	179
Deelnamepercentages					
Deelnamepercentage SBaO	2,20%	2,03%	1,81%	1,69%	1,70%
Deelnamepercentage SO	2,13%	2,14%	2,15%	2,16%	2,17%

Naar verwachting zal de personele bezetting de komende jaren een gelijkmatig beeld vertonen:

Personele bezetting	2017	2018	2019	2020	2021
Directie (DIR)	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
Onderwijsondersteunend personeel (OOP) *	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
Totaal	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60

* Van de 0.8 fte OOP wordt 0.2 fte gedetacheerd aan het SWV VO Brabantse Wal

Strategisch beleid in relatie tot de meerjarenbegroting

Tot en met 2016 kende het samenwerkingsverband een beleidsarm ondersteuningsplan. Sinds 1 augustus 2017 is het nieuwe beleidsrijkere ondersteuningsplan in werking; hiermee komt naar verwachting de komende jaren een beleidsrijke begroting tot stand.

De verwachting dat het aantal leerlingen op het SBO zal afnemen wordt gebaseerd op de aanname dat de kwaliteit van de basisscholen nog verder zal stijgen. Bij een verder stijgende kwaliteit wordt verondersteld dat leerkrachten beter in staat zijn tegemoet te komen aan wat de leerlingen nodig hebben; leerlingen die anders verwezen zouden worden naar het SBO kunnen dan gebruik blijven maken van het regulier basisonderwijs.

Bij het SO wordt in de meerjarenbegroting uitgegaan van een stabilisatie van het aantal leerlingen. Dit leidt tot een stijging van het deelnamepercentage, gezien de daling van het aantal inwoners/leerlingen.

Teneinde de kwaliteitsverhoging in de basisscholen te realiseren worden activiteiten ontwikkeld die bijdragen aan de (verdere) professionalisering van leerkrachten en ib-ers. Zie hiervoor de beschrijving van programma 4 in hoofdstuk 2 van dit bestuursverslag.

De financiële impuls naar besturen / scholen ten bate van de basisondersteuning was in boekjaar 2017 eveneens € 115 per leerling. Scholen verantwoordden zich over de doelmatigheid van de inzet van de middelen aan het samenwerkingsverband d.m.v. het Verantwoordingsdocument. Dit document is een afgeleide van de Basisondersteuning en de Spreekwijzers waarmee scholen inhoudelijk een interne evaluatie doen op hun bereikte niveau van basisondersteuning.

De bestaande programma's 'kortdurende ondersteuning' en 'arrangeren' blijven de komende jaren gehandhaafd.

Daarnaast zijn vier nieuwe programma's actief, t.w. programma 5: Observatiegroep OPDC, programma 6: Onderwijs & Zorgarrangementen en programma 7: Steunpunt Hoogbegaafdheid en programma 10: Kwaliteitszorg. Zie ook de uitgebreide beschrijving in hoofdstuk 2 van dit bestuursverslag.

Bovenstaand strategisch beleid leidt tot de volgende meerjarenbegroting vanaf 2018:

Tabel: meerjarenbegroting

Meerjarenbegroting	2018	2019	2020	2021	2022
Baten					
rijksbijdragen	4.737.936	4.668.134	4.582.252	4.524.497	4.509.352
overige baten	11.660	11.660	11.660	11.660	11.660
geoormerkte baten programma's	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Totale baten	4.754.596	4.684.794	4.598.912	4.541.157	4.526.012
Afdrachten					
Verplichte afdrachten	2.337.882	2.400.925	2.291.500	2.202.986	2.168.152
Totale afdrachten	2.337.882	2.400.925	2.291.500	2.202.986	2.168.152
Lasten					
Programma 1 - Basisondersteuning	1.006.000	1.061.400	955.650	951.050	947.600
Programma 2 - Kortdurende ondersteuning	121.000	121.000	121.000	121.000	121.000
Programma 3 - Arrangeren	476.250	471.250	466.250	466.250	466.250
Programma 4 - Deskundigheidsbevordering	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Programma 5 - Observatiegroep OPDC	148.000	148.000	148.000	148.000	148.000
Programma 6 - Onderwijs & ZorgArrangementen	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000
Programma 7 - Steunpunt hoogbegaafdheid	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Programma 8 - Poortwachter EED	6.050	6.050	6.050	6.050	6.050
Programma 9 - Bestuur en organisatie	216.000	216.000	216.000	216.000	214.000
Programma 10 - Kwaliteitszorg	42.000	42.000	27.000	27.000	27.000
Programma 11 - Onvoorzien	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totale lasten	2.425.300	2.475.700	2.349.950	2.345.350	2.339.900
Resultaat	-8.586	-191.831	-42.538	-7.179	17.960

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Dit leidt tot de volgende meerjarenbalans:

Tabel: meerjarenbalans in format Regeling Jaarverslaggeving

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Activa						
Materiële vaste activa	6.744	6.744	6.744	6.744	6.744	6.744
Liquide middelen	2.294.017	2.285.431	2.093.600	2.051.062	2.043.883	2.061.843
Totaal activa	2.300.761	2.292.175	2.100.344	2.057.806	2.050.627	2.068.587
Passiva						
Eigen vermogen	2.049.181	2.040.595	1.848.764	1.806.226	1.799.047	1.817.007
Voorzieningen	2.835	2.835	2.835	2.835	2.835	2.835
Kortlopende schulden	248.745	248.745	248.745	248.745	248.745	248.745
Totaal passiva	2.300.761	2.292.175	2.100.344	2.057.806	2.050.627	2.068.587

De omvang van de materiele vaste activa en de kortlopende schulden zijn lastig te voorspellen: daarom worden deze posten in de meerjarenbalans op hetzelfde niveau als 2017 gesteld.

De financiële positie van het samenwerkingsverband is goed. Het eigen vermogen per 31 december 2017 bedraagt € 2.049.000.

Zoals uit de meerjarenbegroting blijkt zal het eigen vermogen de komende jaren iets dalen als gevolg van (bewuste) begrotingstekorten.

Zoals ook uit de kengetallen blijkt, is deze vermogenspositie ruim; het Algemeen Bestuur en de Raad van Toezicht hebben bepaald een bedrag van € 350.000 als minimaal vereist eigen vermogen / weerstandvermogen te reserveren. In 2018 wordt nader bekeken op welke wijze het resterende eigen vermogen alsnog ten goede kan komen aan de scholen / de leerlingen.

Risico's en interne beheersing

Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid voor de opzet en het functioneren van het interne risicobeheersings- en controlesysteem. Een essentieel onderdeel hierin is een goede inrichting van de administratieve processen en een goede administratie verwerking.

Uitgangspunt voor administratieve processen is het zgn. vier-ogenprincipe. Hierdoor worden de verantwoordelijkheden belegd bij daartoe gemandateerde medewerkers en zijn interne controles geborgd binnen de processen.

Naast het volgen van actuele ontwikkelingen in de eigen organisatie, worden de ontwikkelingen in de omgeving gemonitord en ook op landelijk niveau worden actualiteiten gevolgd. Zodra dit het SWV raakt, worden risico's in beeld gebracht en worden eventueel benodigde maatregelen genomen. Tussentijds verantwoordt de directie zich (financieel) over de stand van zaken. Dit gebeurt met tussentijdse rapportages. Het dagelijks bestuur ziet toe op het functioneren van de directie.

In de meerjarenbegroting 2018-2021 zijn de volgende risico's benoemd:

- onverwachte leerlinggroei in het S(B)O;
- krimp van het totaal aantal leerlingen in de regio;
- personeel in eigen dienst.

Hieraan kan worden toegevoegd:

- onvoldoende grip op residentieel geplaatste leerlingen;
- juridische procedure aangespannen door ouders

Beheersmaatregelen:

Ad a) Bij voorschoolse instanties inventariseren op welke terreinen SO-leerlinggroei te verwachten is. Afspraken met hen maken over de toeleiding van leerlingen naar het onderwijs. Actief (actiever) betrokken raken bij vroegsignalering.

Ad c) Bieden van goed werkgeverschap

Ad d) Met de scholen die residentieel leerlingen plaatsen, afspraken maken over periodieke aanlevering van gegevens inclusief prognoses; vroegtijdige betrokkenheid bedingen bij de partijen die vanuit de geestelijke gezondheidszorg de adviezen geven

Ad e) Zo vroeg mogelijk met ouders in gesprek over de onderwijs- en zorgbehoeften van hun kind opdat een eventuele verwijzing niet als verrassing komt.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Kwantificering van de risico's

Teneinde de risico's te kwantificeren en zo het benodigde weerstandsvermogen te onderbouwen, kan onderstaande matrix worden aangehouden:

Onderwerp	Risico	Impact	Totaal impact	Kans (%)	Bedrag (Impact*Kans)	
a	Deelname S(B)O	onverwachte leerlinggroei SBO op teldatum 1-10	10 lln. à 4.665,00	€ 46.650,00	75%	€ 34.987,50
		onverwachte leerlinggroei SO op teldatum 1-10	10 lln. à 9.853,00	€ 98.530,00	75%	€ 73.897,50
		onverwachte tussentijdse instroom SBO peildatum 1-2	10 lln. à 4.665,00	€ 46.650,00	50%	€ 23.325,00
		onverwachte tussentijdse instroom SO peildatum 1-2	10 lln. à 9.853,00	€ 98.530,00	50%	€ 49.265,00
b	Krimp leerlingaantal	niet begrote inwoners- en daarmee leerlingkrimp	50% van 70.000	€ 35.000,00	75%	€ 26.250,00
c	Personeel in dienst	langdurige ziekte / vervanging personeel	Loonkosten 1 jaar	€ 135.000,00	25%	€ 33.750,00
d	Residentiële lln	onverwachte leerlinggroei	8 lln. à 9.853,00	€ 78.824,00	50%	€ 39.412,00
e	Juridische procedure	onverwacht inroepen juridische ondersteuning	Raming 150.000	€ 150.000,00	50%	€ 75.000,00
						€ 355.887,00

Korting op lumpsum schoolbesturen

Passend onderwijs voorziet erin dat wanneer de verplichte afdrachten aan het SO het totale budget zware ondersteuning (inclusief verevening) te boven gaan, er door DUO een automatische korting op de lumpsum van de deelnemende schoolbesturen wordt toegepast, in de vorm van een bedrag per leerling. In onderstaand overzicht wordt dit risico in beeld gebracht. Wanneer de uitputtingspercentages stijgen en in de buurt van de 100% komen, is er sprake van een reëel risico.

Uitputting zware ondersteuning	2018	2019	2020	2021	2022
Afdracht zware ondersteuning					
de maximale afdracht SO bedraagt:	3.189.727	3.142.849	3.062.383	3.013.755	2.996.859
de werkelijke afdracht (via DUO en SWV) is:	65%	65%	65%	65%	64%

Het uitputtingspercentage voor SO is stabiel op 65%. Hier is dus sprake van een verwaarloosbaar risico.

Beïnvloedbaarheid van de begrotingsposten

De grootste begrotingsposten zijn slechts op de langere termijn beïnvloedbaar, omdat ze direct bepaald worden door het aantal leerlingen. Het is dus essentieel dat de leerlingstromen worden gemonitord. Met name de residentiële leerlingen moeten nauwlettend worden gevolgd.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Begroting 2018	2018	in %
Baten	4.754.596	100,0%
Verplichte afdrachten	2.337.882	49,2%
Programma 1 - Basisondersteuning	1.006.000	21,2%
Programma 2 - Kortdurende ondersteuning	121.000	2,5%
Programma 3 - Arrangeren	476.250	10,0%
Programma 4 - Deskundigheidsbevordering	200.000	4,2%
Programma 5 - Observatiegroep OPDC	148.000	3,1%
Programma 6 - Onderwijs & ZorgArrangementen	170.000	3,6%
Programma 7 - Steunpunt hoogbegaafdheid	25.000	0,5%
Programma 8 - Poortwachter EED	6.050	0,1%
Programma 9 - Bestuur en organisatie	216.000	4,5%
Programma 10 - Kwaliteitszorg	42.000	0,9%
Programma 11 - Onvoorzien	15.000	0,3%
Totale lasten programma's	2.425.300	51,0%
Totale lasten	4.763.182	100,2%
Resultaat	-8.586	-0,2%

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

6. Verslag Raad van Toezicht

Inleiding

De raad van toezicht bestond in 2017 uit drie leden. De heer van Zundert heeft in de zomer 2016 zijn lidmaatschap neergelegd omdat hij aangesteld werd als lid van de Raad van Toezicht van een van de aangesloten schoolbesturen, wat vanzelfsprekend een belangenverstrengeling geeft met een lidmaatschap van de Raad van Toezicht bij ons Samenwerkingsverband.

De vacature werd in de tweede helft van 2016 opengesteld en per 1 februari 2017 werd de heer Hendrik Jan van Arenthals benoemd als 3^e lid van de Raad van Toezicht. Bij de invulling van deze vacature werd heel specifiek gekeken naar het hebben van een onderwijskundige achtergrond. De heer Van Arenthals heeft een ruime onderwijs achtergrond en ervaring in het passend onderwijs en is momenteel bestuurder van Scalda in Zeeland.

De leden van de Raad van Toezicht hebben allen een maatschappelijke achtergrond en inbedding. Daarnaast is er ook voldoende kennis van het onderwijsveld binnen de Raad van Toezicht. Hierdoor kent het toezicht niet alleen diepgang, maar kan de toezichtstaak ook vanuit de samenleving een brede invulling krijgen. Daarbij wordt gewerkt in overeenstemming met de Code Goed Bestuur in het primair onderwijs.

De leden van de raad van toezicht houden toezicht op het functioneren van het (dagelijks) bestuur. Dit gebeurt binnen de kaders, vastgelegd in de statuten en de Wet Primair Onderwijs. De taken van de raad zijn omschreven in artikel 17 c van de Wet Primair Onderwijs.

Samenstelling

Begin 2017 was de Raad van Toezicht weer voltallig. Ze bestond op 31 december 2017 uit:

De heer M.W. Bakker:	Hoofdfunctie: Teammanager Bedrijfsvoering bij de regionale ontwikkelingsmaatschappij in West Brabant, NV REWIN West Brabant Nevenfuncties: Lid van de Raad van Commissarissen bij de RABObank Zuid West Brabant, Lid van de Raad van Toezicht bij Stichting SOVOR (Jan Tinbergen College Roosendaal), lid van de Raad van Toezicht bij de St. Terweel (ouderenzorg in Goes).
Mevr. F. Assink	Hoofdfunctie: directeur bestuurder van Bibliotheek VANnU Nevenfunctie: voorzitter VBB van Brabantse Netwerk Bibliotheek, secretaris inloophuis Rose-linde Roosendaal
De heer H.J. van Arenthals	Hoofdfunctie: Voorzitter College van Bestuur van Scalda (ROC) Nevenfuncties: Lid Raad van Toezicht Roosevelt Center for Excellence in Education, voorzitter Raad van Toezicht JVOZ, lid Raad van Toezicht CIOS Nederland

De heer Bakker was tot en met eind 2017 voorzitter. Bij de invulling van de vacature is gekeken naar iemand met een meer bestuurlijk profiel en ook een achtergrond in het onderwijs. Met ingang van 2018 is de heer Van Arenthals benoemd als voorzitter.

Mevr. Assink is contactpersoon voor de OndersteuningsPlanRaad (OPR)

Het rooster van aftreden:

	benoeming	periode	herbenoeming
Michael Bakker	01-04-15	1e	01-04-19
Frederique Assink	01-01-16	1e	01-01-20
Hendrik Jan van Arenthals	01-02-17	1e	01-02-21

Vergaderingen

De raad van toezicht heeft in 2017 vijf keer vergaderd. Sinds medio 2016 was door het Dagelijks Bestuur een uitvoerend directeur (Hellen Persoon) aangesteld, die zich (o.a.) heeft beziggehouden met het schrijven van een nieuw Ondersteuningsplan.

Begin 2017 is een eerste bijeenkomst georganiseerd onder leiding van een extern deskundige betreffende de governance; tijdens deze bijeenkomst hebben het voltallige bestuur en de Raad van Toezicht van gedachten gewisseld over de huidige bestuurlijke inrichting en er is een aantal mogelijke governance modellen tegen het licht gehouden. De daarop volgende besprekingen in het voorjaar 2017, hebben -eveneens onder begeleiding van de externe deskundige- geleid tot een herijking van het governance model, de gevolgen hiervan voor de organisatie, aanpassing van de statuten, een toezichtkader, de inbedding van de Raad van Toezicht, het profiel van de bestuurder, alsmede de positie van de schoolbesturen.

Eind 2017 is besloten om vanwege de noodzakelijke zorgvuldigheid de gewenste verandering pas tenminste een jaar later te laten ingaan, te weten op 1 januari 2019. In de loop van 2018 wordt het besluit daartoe genomen.

In het verslagjaar is door de Raad van toezicht het Ondersteuningsplan 2017-2021 goedgekeurd, is de meerjarenbegroting besproken en is de begroting 2017-2018 goedgekeurd, is het Treasurystatuut goedgekeurd en is er vaak gesproken over de bestuurlijke inrichting.

De Raad van Toezicht heeft ook tweemaal overleg gehad met de OndersteuningsPlanRaad.

In het 4^e kwartaal heeft de Inspectie haar vierjaarlijkse onderzoek gehouden bij ons Samenwerkingsverband. Daarbij zijn er op 9 november afrondende gespreken geweest, waarbij ook de Raad van Toezicht aanwezig was. Het onderzoek richtte zich met name op de vraag of de kwaliteit op orde was en of er sprake was van een deugdelijk financieel beheer. Het inspectiebezoek heeft geleid tot een aantal belangrijke aandachtspunten. In 2018 worden deze verder opgepakt.

Functioneren dagelijks bestuur

De Raad van Toezicht heeft grote waardering voor het functioneren van het dagelijks bestuur in het samenwerkingsverband welke op een passende wijze het bestuur van deelnemende scholen combineert met het algemene belang voor alle deelnemende scholen en de leerlingen die passend onderwijs nodig hebben altijd voorop stellen. Ook de beweging om te komen tot een andere inrichting van de governance en het bestuur wordt zeer gewaardeerd.

Doelmatige besteding middelen

Ten aanzien van de doelmatige besteding van middelen is de Raad van Toezicht van mening dat er op zorgvuldige wijze wordt omgegaan met de beschikbare middelen waarbij er sprake is van doelmatige besteding. Ook is de Raad van Toezicht van mening dat er zodanige maatregelen zijn getroffen dat de grip op de besteding van de middelen afdoeende gewaarborgd is.

Zelfevaluatie

Binnen de Raad van Toezicht heeft eind 2017 een zelfevaluatie plaatsgevonden. Geconcludeerd is dat mede naar aanleiding van de herijking van de bestuurlijke inrichting en de fase waarin het Samenwerkingsverband nu gaat komen met de mogelijke inrichting van een andere governance en het invullen van de positie van een (uitvoerend) bestuurder de voorzittersrol beter belegd is bij Hendrik Jan van Arenthals.

Klankbordfunctie

Naast de reguliere vergaderingen is er ook contact met het Dagelijks Bestuur buiten de vergaderingen om.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium

ONDERWIJSACCOUNTANTS

7. Verslag OPR

De ondersteuningsplanraad (OPR) van het samenwerkingsverband startte 2017 met 8 leden van 5 verschillende besturen. Naast een vaste kern waren er ook in 2017 opnieuw verschuivingen binnen de leden, dit keer vooral door verandering van baan binnen de geleding van leerkrachten. De samenwerking met de directeur bleek inderdaad aan de verwachtingen van eind 2016 te voldoen; veelvuldig overleg, zowel met de gehele OPR op vergaderingen als met de voorzitter ter voorbereiding daarop, zorgde voor een OPR die goed op de hoogte was van plannen en ontwikkelingen, met name in de totstandkoming van het ondersteuningsplan. Uit naam van de OPR heeft de voorzitter op 1 juni 2017 het ondersteuningsplan voor akkoord getekend. Na 4 jaar van wisselingen en aanpassingen een grote stap.

Halverwege het jaar heeft er een overleg plaatsgevonden met de raad van toezicht aangaande een mogelijke wijziging van het bestuursmodel, waarbij de OPR heeft aangegeven volledig achter de voorgenomen wijziging en het profiel voor een eventueel beoogd directeur-bestuurder te staan, en nogmaals heeft benoemd dat de huidige directeur in hun ogen het samenwerkingsverband rust, een duidelijke visie en transparantie heeft gebracht.

Na het tot stand komen van het ondersteuningsplan heeft de OPR zich vooral gericht op de organisatie van een ouderavond voor alle ouders en betrokkenen van kinderen uit het voedingsgebied van het samenwerkingsverband. Deze avond zal in 2018 plaatsvinden en zich richten op naamsbekendheid, contacten met de achterban en informatie delen over mogelijkheden tot ondersteuning voor kinderen. De basis voor het programma van deze avond ligt er.

Daarnaast heeft de voorzitter namens de OPR deelgenomen aan de gesprekken met de inspectie. Op het moment van het schrijven van dit jaar verslag is de uitkomst hiervan nog niet gepubliceerd.

Concreet zijn er in 2017 9 vergaderingen plaatsgevonden. Een met de voltallige raad van toezicht, 1 met een afgevaardigde hiervan. Door vertrek van een aantal leden en de komst van 2 nieuwe is er nu een actieve kerngroep van 7 leden, waarbij een drietal leden al vanaf het begin aanwezig is en voor een doorgaande lijn kan zorgen. Groot voordeel van de huidige groep is de breed verdeelde achtergrond en aanwezige kennis op een groot aantal gebieden, waardoor er als groep als volwaardig gesprekspartner opgetreden kan worden. In 2018 zal dat dan ook zeker worden doorgezet en houdt de OPR veranderingen binnen beleid en structuur goed in het oog.

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

JAAARREKENING

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva, met uitzondering van het (groeps)vermogen, worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Voor zover noodzakelijk worden op de vorderingen voorzieningen getroffen voor verwachte oninbaarheid.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar, met uitzondering van het volgende:

In de balans is de herziene stand per 1 januari 2017 opgenomen als vergelijkend cijfer per 31 december 2016.

Afwijkende rubricering

Op grond van de brief 'Verantwoording middelen extra ondersteuning' van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, gedateerd op 1 december 2017, is de opbouw en toepassing van de Staat van baten en lasten in de jaarrekeningen van samenwerkingsverbanden aangepast.

De rubricering is aangepast inzake de Rijksbijdragen en Overige lasten, betreffende de volgende onderdelen:

- Inkomensoverdrachten van rijksbijdragen van 3.1 naar 4.5.
- Herverdeling AB-middelen van 4.4 naar 4.5

Hierdoor zijn de vergelijkende cijfers van 2016 in deze jaarrekening aangepast t.o.v. de cijfers vermeld in de jaarrekening 2016.

Dit kan gevolgen hebben op de volgende kengetallen: rentabiliteit en weerstandsvermogen.

Zie verder de toelichting op de staat van baten en lasten.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Grondslagen Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven. Tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie	afschrijvings- termijn in maanden	afschrijvings- percentage per jaar	activerings- grens in €
ICT	48	25	500
Meubilair	240	20	500

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden met een looptijd korter dan 12 maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve.

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Vorzieningen

Vorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Vorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Voor het contant maken van de waarde van de voorziening wordt gerekend met een rekenrente welke voor eind 2017 wordt bepaald. De berekening is als volgt:
Rekenrente = Wettelijke rente (bron: DNB) +/- Inflatie (bron: CBS).

Voor 2017 wordt er gerekend met een rekenrente van 0,70%. Waarbij de waarde voor de wettelijke rente vastgesteld is op 2,00% en de uitgangswaarde voor de inflatie 1,30% is.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Voor de berekening van de contante waarde van de voorziening wordt gerekend met de rekenrente welke onder het kopje voorzieningen is benoemd. Daarnaast wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Kortlopende schulden

De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen Staat van Baten en lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Het resultaat van de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan de reserve die door het bestuur is bepaald.

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Stichting de condities voor ontvangst kan aantonen.

Pensioenvoorziening

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen. De instelling is volgens de cao PO aangesloten bij het ABP. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2017 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2017 104,40%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Grondslagen Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, de liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Kredietrisico

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal voldoen aan het treasurybeleid.

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

En vergelijkende cijfers 2016. - na verwerking resultaatbestemming -

	<u>31-12-2017</u>		<u>31-12-2016</u>	
	€	€	€	€
1 ACTIVA				
1.1 Vaste activa				
1.1.2 Materiële vaste activa		6.744		3.291
<i>Totaal vaste activa</i>		<u>6.744</u>		<u>3.291</u>
1.2 Vlottende activa				
1.2.2 Vorderingen		-		24.875
1.2.4 Liquide middelen		2.294.017		1.604.525
<i>Totaal vlottende activa</i>		<u>2.294.017</u>		<u>1.629.400</u>
TOTAAL ACTIVA		<u>2.300.761</u>		<u>1.632.691</u>
2 PASSIVA				
2.1 Eigen vermogen		2.049.181		1.326.033
2.2 Voorzieningen		2.835		1.120
2.4 Kortlopende schulden		248.745		305.538
TOTAAL PASSIVA		<u>2.300.761</u>		<u>1.632.691</u>

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017
En vergelijkende cijfers 2016

	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
3 Baten						
3.1 Rijksbijdragen OCW	4.801.373		4.662.346		4.739.022	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	19.791		5.000		20.000	
3.5 Overige baten	277		4.503		-	
<i>Totaal baten</i>		<u>4.821.441</u>		<u>4.671.849</u>		<u>4.759.022</u>
4 Lasten						
4.1 Personeelslasten	771.907		893.426		112.745	
4.2 Afschrijvingen	1.364		4.000		1.244	
4.3 Huisvestingslasten	4.370		5.000		1.093	
4.4 Overige lasten	105.063		93.500		165.350	
4.5 Doorbetalingen aan schoolbesturen	3.215.588		3.215.062		3.755.728	
<i>Totaal lasten</i>		<u>4.098.292</u>		<u>4.210.988</u>		<u>4.036.160</u>
Totaal resultaat		<u><u>723.149</u></u>		<u><u>460.861</u></u>		<u><u>722.862</u></u>

Voorstel bestemming van het resultaat

Een voorstel bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

KASSTROOMOVERZICHT 2017
En vergelijkende cijfers 2016

Ref.	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		723.149		722.862
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>				
- Afschrijvingen	4.2	1.364		1.244
- Mutaties voorzieningen	2.2	1.715		1.120
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat		3.079		2.364
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>				
- Vorderingen	1.2.2	24.874		-24.875
- Kortlopende schulden	2.4	-56.793		43.919
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal		-31.919		19.044
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		694.309		744.270
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		694.309		744.270
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	1.1.2	-4.817		-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-4.817		-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Kasstroom uit overige balansmutaties				
Mutatie liquide middelen	1.2.4	689.492		744.270
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:				
		2017		2016
	€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1		1.604.525		860.255
Mutatie boekjaar liquide middelen		689.492		744.270
Stand liquide middelen per 31-12		2.294.017		1.604.525

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.1.2 Materiële vaste activa

1.1.2.3
Inventaris en Totaal
apparatuur materiële
vaste activa

	€	€
Stand per 01-01-2017		
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs		
	4.976	4.976
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	1.684	1.684
Materiële vaste activa per 01-01-2017	3.291	3.291
Verloop gedurende 2017		
Investeringen	4.817	4.817
Desinvesteringen	-	-
Afschrijvingen	1.364	1.364
Mutatie gedurende 2017	3.453	3.453
Stand per 31-12-2017		
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs		
	9.793	9.793
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	3.049	3.049
Materiële vaste activa per 31-12-2017	6.744	6.744

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.2 Vlottende activa

1.2.2 Vorderingen

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
1.2.2.15 Overige overlopende activa		-	24.875	
<i>Overlopende activa</i>		-		24.875
Totaal Vorderingen		-		24.875

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar .

1.2.4 Liquide middelen

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
1.2.4.2 Tegoeden op bankrekeningen	2.294.017		1.604.525	
Totaal liquide middelen		2.294.017		1.604.525

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de Stichting.

Behorende bij onze verklaring d.d.
 13 JUN 2018
Astrium
 ONDERWIJSACCOUNTANTS

2 Passiva									
2.1 Eigen vermogen									
	Stand per	Resultaat	Overige	Stand per					
	01-01-2017	2017	mutaties	31-12-2017					
	€	€	€	€					
2.1.1 Eigen vermogen									
2.1.1.1	Algemene reserve	1.326.033	723.149	-	2.049.181				
Totaal Eigen vermogen		1.326.033	723.149	-	2.049.181				
2.2 Voorzieningen									
	Stand per	Dotatie 2017	Onttrekking	Vrijval	mutatie	Stand per	Bedrag	Bedrag 1 t/m	Bedrag
	01-01-2017		2017	2017		31-12-2017	< 1 jaar	5 jaar	> 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1.4	Voorziening jubilea	1.120	1.715	-	-	2.835	-	-	2.835
Totaal personele voorzieningen		1.120	1.715	-	-	2.835	-	-	2.835
2.4 Kortlopende schulden									
	31-12-2017		31-12-2016						
	€	€	€	€					
2.4.1	Schulden verbonden partijen	163.921	264.732						
2.4.8	Crediteuren	8.129	13.047						
2.4.9	Belastingen en premies sociale verzekeringen	5.535	3.251						
2.4.10	Schulden terzake van pensioenen	1.417	659						
2.4.12	Overige kortlopende schulden	297	-						
<i>Subtotaal kortlopende schulden</i>			179.299		281.689				
2.4.16	Vooruit ontvangen bedragen	37.333	-						
2.4.17	Vakantiegeld en vakantiedagen	3.422	1.279						
2.4.19	Overige overlopende passiva	28.691	22.570						
<i>Overlopende passiva</i>			69.446		23.849				
Totaal Kortlopende schulden			248.745		305.538				

Overige overlopende passiva

Dit bedrag heeft voor het grootste gedeelte betrekking op de afrekening groeiregelling. Deze is in 2018 afgerekend.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium

ONDERWIJSACCOUNTANTS

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

3.1	Rijksbijdragen	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.1.1	Rijksbijdragen						
3.1.1.1	Rijksbijdrage OCW	4.746.682		4.599.447		4.678.050	
	Totaal Rijksbijdrage		4.746.682		4.599.447		4.678.050
3.1.2	Overige subsidies						
3.1.2.1	Overige subsidies OCW	54.691		62.899		60.972	
	Totaal Rijksbijdragen		54.691		62.899		60.972
	Totaal Rijksbijdragen		4.801.373		4.662.346		4.739.022

Op grond van de brief 'Verantwoording middelen extra ondersteuning' van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, gedateerd op 1 december 2017, is de opbouw en toepassing van de Staat van baten en lasten in de jaarrekeningen van samenwerkingsverbanden aangepast. Het principe achter de aanpassing is dat de volledige normbekostiging van het samenwerkingsverband verantwoord moet worden in de jaarrekening (Zie 3.1.1.1). Daarnaast dienen de (indirecte) uitbetalingen van samenwerkingsverbanden aan scholen te worden geboekt als lasten (Zie 4.5.2). Een en ander heeft geen effect op het vermogen en resultaat van het samenwerkingsverband. Het betreft een andere wijze van het rangschikken van posten onder de baten en de lasten. De stelselwijziging heeft effect op het totaal van de Rijksbijdragen onder de Baten en op Overige lasten onder de Lasten. Op hoofdlijnen leidt dit tot de volgende verschillen in de vergelijkende cijfers:

	Jaarrekening 2016	Vergelijkende cijfers in jaarrekening 2017
3.1.1 Rijksbijdrage OCW	983.294	4.739.022
3.1.2. Overige subsidies OCW	20.000	20.000
Totaal 3.1 Rijksbijdragen	1.003.294	4.759.022
4.1 Personele lasten	60.011	60.011
4.5. Doorbetalingen aan schoolbesturen	0	3.755.728
Totaal 4.1,4.4 en 4.5	60.011	3.815.739
Saldo	943.283	943.283

3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2	Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen - bijdragen en -subsidies	19.791		5.000		20.000	
	Totaal Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		19.791		5.000		20.000
	Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		19.791		5.000		20.000

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018
Astrium
 ONDERWIJSACCOUNTANTS

3.5	Overige baten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.5.10	Overige		277		4.503		-
	Totaal overige baten		<u>277</u>		<u>4.503</u>		<u>-</u>
4	Lasten						
4.1	Personeelslasten						
		2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1	Lonen en salarissen		71.422		146.417		16.454
4.1.1.2	Sociale lasten		9.056		-		2.331
4.1.1.3	Premies Participatiefonds		2.280		-		564
4.1.1.4	Premies Vervangingsfonds		2.865		-		929
4.1.1.5	Pensioenpremies		8.889		-		2.169
	Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		<u>94.512</u>		<u>146.417</u>		<u>22.447</u>
4.1.2	Overige personele lasten						
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen		1.715		-		1.120
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst		608.420		588.501		52.734
4.1.2.3	Overig		67.260		158.508		36.444
	Totaal overige personele lasten		<u>677.395</u>		<u>747.009</u>		<u>90.298</u>
	Totaal personele lasten		<u><u>771.907</u></u>		<u><u>893.426</u></u>		<u><u>112.745</u></u>

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 1,6 in 2017 (2016: 0,2)

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium

ONDERWIJSACCOUNTANTS

	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
4.2 Afschrijvingen						
4.2.2 Afschrijvingen op materiële vaste activa		1.364		4.000		1.244
Totaal afschrijvingen		<u>1.364</u>		<u>4.000</u>		<u>1.244</u>
4.3 Huisvestingslasten						
4.3.1 Huur		4.370		5.000		1.093
Totaal huisvestingslasten		<u>4.370</u>		<u>5.000</u>		<u>1.093</u>
4.4 Overige lasten						
4.4.1 Administratie en beheerlasten		88.120		75.000		103.228
4.4.2 Inventaris en apparatuur		73		-		-
4.4.3 Leer- en hulpmiddelen		116		-		-
4.4.5 Overige		16.754		18.500		62.123
Totaal overige lasten		<u>105.063</u>		<u>93.500</u>		<u>165.351</u>

Seperate specificatie kosten instellingsaccountant

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
4.4.1.1.1 Controle van de jaarrekening		3.910		6.000		5.445
4.4.1.1.2 Andere controlewerkzaamheden		-		-		-
4.4.1.1.3 Fiscale advisering		-		-		-
4.4.1.1.4 Andere niet-controlediensten		-		-		-
		<u>3.910</u>		<u>6.000</u>		<u>5.445</u>

Uitsplitsing honoraria naar accountantskantoor

Alle hierboven opgesomde werkzaamheden zijn verricht door hetzelfde accountantskantoor in het huidig en/of vorig boekjaar.

Honoraria met betrekking tot de werkzaamheden

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De kosten voor de controle zijn inclusief bekostiging en omzetbelasting.

Bovenstaande accountants honoraria zijn verwerkt op basis van het facturenstelsel.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium

ONDERWIJSACCOUNTANTS

4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.5.1	Verplichte afdrachten uit te voeren door OCW						
4.5.1.1	Verplichte afdrachten uit te voeren door OCW voor (v)so	2.029.205		1.969.936		2.204.522	
	Totaal Verplichte afdrachten uit te voeren door OCW		2.029.205		1.969.936		2.204.522
4.5.2	Doorbetaling op basis van 1 februari						
4.5.2.1	Doorbetaling op basis van 1 februari (v)so	147.259		120.973		129.442	
4.5.2.2	Doorbetaling op basis van 1 februari sbo	-39.041		47.208		-	
	Totaal Doorbetaling op basis van 1 februari		108.218		168.181		129.442
4.5.3	Overige doorbetalingen van rijksbijdragen aan schoolbesturen		1.078.165		1.076.945		1.421.764
	Totaal Doorbetalingen aan schoolbesturen		<u>3.215.588</u>		<u>3.215.062</u>		<u>3.755.728</u>

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

		Resultaat 2017		
		€	€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)			723.149
	Totaal resultaat			<u>723.149</u>

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier dienen te worden toegelicht.

VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

Verbonden partij, minderheidsdeelneming

Statutaire naam	Juridische vorm 2017	Statutaire zetel	Code activiteiten	Deelname percentage
Lowys Porquinstichting	Stichting	Bergen op Zoom	4	-
Stichting SOM	Stichting	Bergen op Zoom	4	-
SIPO	Stichting	Breda	4	-
Stichting ABBO	Stichting	Bergen op Zoom	4	-
Stg. Kruislandse Scholen	Stichting	Kruisland	4	-
Stichting KPO	Stichting	Roosendaal	4	-
Stg. RK Mytylschool	Stichting	Roosendaal	4	-
Het Driespan, Koraalgroep	Stichting	Etten-Leur	4	-

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

VERANTWOORDING SUBSIDIES

Niet van toepassing, er zijn geen subsidies die toegelicht dienen te worden.

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT schrijft voor dat de beloning van topfunctionarissen verantwoord dient te worden in de jaarrekening, ook als de beloning beneden de norm blijft. Voor overige functionarissen geldt publicatieplicht alleen als de norm overschreden wordt.

Indeling en bezoldigingsklasse

De Stg. Passend Onderwijs Brabantsewal PO is een samenwerkingsverband. Voor onderwijs gerelateerde instellingen geldt geen indeling in een bezoldigingsklasse en geldt altijd het WNT bezoldigingsmaximum van € 181.000.

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievulling en gewezen topfunctionaris

De volgende leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievulling en gewezen topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Bestuurder			
Dienstbetrekking	Ja	Nee	Nee
Aanhef	Mevrouw	De heer	Mevrouw
Voorletters	H.M.B.	L.L.M.	E.J.M.
Tussenvoegsel			
Achternaam	Persoon	Soffers	Kooijmans-Schuurmans

Functievulling in 2017			
Functie(s)	directeur	Voorzitter	Secretaris
Aanvang functie in verslagjaar	01-01	01-01	01-01
Afloop functie in verslagjaar	31-12	31-12	31-12
Taakomvang (fte)	0,600		
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee	Nee

Bezoldiging 2017			
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	51.352	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	7.287	-	-
Subtotaal bezoldiging	58.639	-	-
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	-	-	-
Totale bezoldiging	58.639	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	108.600	181.000	181.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan			

Gegevens 2016			
Aanvang functie vorig verslagjaar	01-09	01-04	01-08
Afloop functie vorig verslagjaar	31-12	31-12	31-12
taak omvang vorig verslagjaar (fte)	0,600		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding in vorig verslagjaar	15.036		
Beloningen betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	2.169		
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	17.205	-	-

Leidinggevend topfunctionaris zonder dienstbetrekking maand 1 - 12 van de functievulling

Niet van toepassing, er zijn geen leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking maand 1- 12 van de functievulling.

Behorende bij onze verklaring d.d.

13 JUN 2018

Astrium

ONDERWIJSACCOUNTANTS

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Toezichthoudend topfunctionaris

De volgende toezichthoudend topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Toezichthouder				
Dienstbetrekking	Nee	Ja	Nee	Nee
Aanhef	De heer	Mevrouw	De heer	De heer
Voorletters	M	F.D.	D.D.P.	H.J.
Tussenvoegsel			van	
Achternaam	Bakker	Aben	Zundert	Arenthals

Functieervulling in 2017				
Functiecategorie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie in verslagjaar	01-01	01-01		01-02
Afloop functie in verslagjaar	31-12	31-12		31-12

Bezoldiging 2017				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	2.500	2.000	0	1.833
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal bezoldiging	2.500	2.000	-	1.833
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	-	-	-	-
Totale bezoldiging	2.500	2.000	0	1.833
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	27.150	18.100	0	16.563
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan				

Gegevens 2016				
Aanvang functie vorig verslagjaar	01-01	18-01	01-01	
Afloop functie vorig verslagjaar	31-12	31-12	01-08	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen in vorig verslagjaar	2.500	2.000	1.167	
Beloningen betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar				
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	2.500	2.000	1.167	-

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen niet-topfunctionarissen boven de norm.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Rechten

Er zijn geen niet uit balans blijkende rechten die hier moeten worden toegelicht.

Verplichtingen

Er zijn geen niet uit balans blijkende verplichtingen die hier moeten worden toegelicht.

ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

Bergen op Zoom, datum

Stg. Passend Onderwijs Brabantsewal PO

Bestuurder

OVERIGE GEGEVENS

Behorende bij onze verklaring d.d.
13 JUN 2018
Astrium
ONDERWIJSACCOUNTANTS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de raad van toezicht van Stichting Passend Onderwijs Brabantse Wal

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Passend Onderwijs Brabantse Wal te Bergen op Zoom gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Passend Onderwijs Brabantse Wal op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Passend Onderwijs Brabantse Wal, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Zoetermeer, 13 juni 2018
Astrium Onderwijsaccountants BV

drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder de eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.